

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

2004 m. rugpjūčio 12 d.

DĖL VERTYBINIŲ POPIERIŲ PAVELDĖJIMO

Paveldėjimo teisę reglamentuoja Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) penktosios knygos normos. CK 5.3 str. 1 d. nustato, kad palikimo atsiradimo laiku laikomas palikėjo mirties momentas. Nuo šio momento palikėjo įpėdiniai įgyja teisę pareikšti savo valią dėl palikimo priėmimo – t.y. per 3 mėnesių laikotarpį, skaičiuojamą nuo palikimo atsiradimo dienos, kaip tai reglamentuoja CK 5.50 str., įpėdiniai turi apsispręsti, ar jie priima palikimą. Ir tik priėmus palikimą įpėdiniui pereina mirusio fizinio asmens turtinės teisės, pareigos ir kai kurios asmeninės neturtinės teisės. Teigti, kad palikimo priėmimo sandoris turi grįžtamąją galią, ir kad įpėdinis perima palikėjo teises ir pareigas nuo palikimo atsiradimo momento, nėra jokio teisinio pagrindo. Per terminą nuo palikimo atsiradimo iki jo priėmimo potencialiam įpėdiniui suteikiama teisė apsispręsti, ar jis priima palikimą, ar ne, tačiau iki palikimo priėmimo paveldimo turto savininku formaliai laikomas palikėjas (iki palikimo priėmimo visuose registruose, dokumentuose ir pan. savininku nurodomas palikėjas).

Atsižvelgiant į tai, kad vertybiniai popieriai, kaip paveldimo turto objektas, turi specifinį statusą (vadovaujantis CK 5.65 str., vertybiniai popieriai – tai turtas, kurį reikia valdyti), įstatymų leidėjas yra numatęs papildomas procedūras tokio paveldimo turto apsaugai. Jei vertybinių popierių negali tvarkyti testamentu vykdytojas arba įpėdinis, arba jei palikėjo kreditoriai pareiškia ieškinį prieš priimant įpėdiniams palikimą, apylinkės teismas skiria paveldimo turto palikimo administratorių (CK 5.65 str.). Todėl laikotarpiu nuo palikimo atsiradimo iki jo priėmimo savininko teises įgyvendina paveldimo turto palikimo administratorius.

Palikimo administratoriui *mutatis mutandis* taikomos ketvirtosios knygos XIV skyriaus normos (CK 4.236-4.252 str.), reglamentuojančios kito asmens turto administravimą. Turto administravimo apimtis ir administratoriaus įgaliojimai priklauso nuo to, koks turto administravimas – *paprastasis* ar *visiškas* – yra nustatytas, tačiau teigti, kad palikimo administratorius naudojasi visomis akcijų suteikiamomis turtinėmis ir neturtinėmis teisėmis, būtų nekorektiška. Turto paprastojo administravimo atveju palikimo administratorius turi teisę balsuoti, taip pat kitas su vertybiniais popieriais susijusias teises ir pareigas (CK 4.240 str. 2 d.), tačiau disponuoti vertybiniais popieriais administratorius gali tik gavęs teismo leidimą (CK 4.240 str. 4 d.). Turto visiško administravimo atveju administratoriaus įgaliojimai yra žymiai didesni: administratorius turi visas turto paprastojo administravimo teises, taip pat gali disponuoti administruojamu turtu (vertybiniais popieriais), ir tam nebūtinai teismo sutikimas (CK 4.241 str.). Nors, kaip jau minėta, formaliai turto savininku tebelaikomas palikėjas, tačiau administruojamas turtas gali būti investuojamas, ir tai daroma naudos gavėjo vardu, jei ko kita nenustato įstatymas ar administravimo nustatymo aktas (CK 4.248 str.).

Administratorius savo prievolės privalo vykdyti apdairiai, sąžiningai ir tik naudos gavėjo interesais. Administratorius neturi teisės jam suteiktų teisių panaudoti savo asmeniniams poreikiams ar trečiųjų asmenų poreikiams tenkinti, naudoti

administruojamo turto savo interesais. Tačiau turto administratorius turi teisę į atlyginimą, nustatytą administravimą nustatančiame akte (CK 4.238 str. 1 d.).

Kaip jau minėta, paveldimo turto palikimo administratoriaus įgaliojimų apimtis priklauso nuo to, kokia turto administravimo rūšis yra nustatyta. Kiekvienu konkrečiu atveju palikimo administratoriaus įgaliojimai turėtų būti detalai nurodyti palikimo administravimą nustatančiame dokumente (aptariamuoju atveju – teismo nutartyje). Todėl teismo nutartis ir yra tas dokumentas, kuriuo vadovaudamasi finansų maklerio įmonė turi teisę priimti paveldimo turto palikimo administratoriaus pavedimus atlikti konkrečius veiksmus dėl pavedime nurodytų vertybinių popierių.

Atkreipiame Jūsų dėmesį, kad Vertybinių popierių komisija nėra įstatymų leidėjo įgaliota oficialiai aiškinti Civilinio kodekso normas. Aptariamu klausimu pateikiama tik Vertybinių popierių komisijos nuomonė.

Dėl papildomos informacijos šiame rašte išdėstytais klausimais siūlome kreiptis į šio rašto rengėją – Vertybinių popierių komisijos Teisės ir priežiūros skyriaus vyr. specialistą Ramūną Kaklauską (tel. 271-49-27, el. paštas rkaklauskas@vpk.lt).

KOMISIJOS PIRMININKO PAVADUOTOJA

EGLĖ SURPLIENĖ